

FOTO: ERIK VAN DE BURGT

OETLUL

→ De Hongaarse schrijver György Konrád laat in *Het Tuinfeest* (pag. 330) de hoofdpersoon zeggen: “Een beschaafd mens zorgt dat er een zekere afstand is tussen teken en betekenis.” Kamerdebat en krant laten zien dat aan het taalgebruik nog heel wat valt bij te schaven. Nee, ik bedoel niet de hamas-kankerkoren op de voetbaltribunes. Dat valt buiten de beschaving omdat er niets valt bij te schaven.

Taalverruwing, we raken er aan gewend in de politiek. Kamerleden noemen een minister ‘knettergek’ of een ‘flapdrol’. En de Kamervoorzitter treedt niet confronterend op! Zelfs niet bij de vraag of een collega-parlementariër een ‘beginnend lijder aan Alzheimer’ is. Ook kwaliteitskranten gaan over op de taal van straat-en-schutting. Vrij Nederland liet het taalgebruik uit de klauwen lopen in een artikel over de DSB-bank: ‘Hoe naai je de klant?’ De Volkskrant meende de aandacht te moeten trekken met koppen als ‘Links moet terugneuken’ en ‘Naar de kutklosterij’. (Geen citaten!) Het effect ervan is niet zoals bedoeld. Kijkers en lezers vinden het wel aardig dat iemand zoiets durft, maar de boodschap komt toch niet beter over. Uw eigen universi-

teit deed er onderzoek naar. Opmerkelijk is dat in discussies over taalverruwing (bijvoorbeeld ‘kopvoddentax’ en ‘kutmarokkanen’) taalkennis ver te zoeken is. Neem de kwestie ‘oetlul’. Eind januari was het dagenlang het gesprek van de dag. AZ-trainer Dick Advocaat werd tijdens een uitwedstrijd tegen Ajax van het veld gestuurd. Hij had de scheidsrechter uitgemaakt voor ‘oetlul’. Hoe probeerde deze Advocaat zich hieruit te redden? Op een persconferentie zei hij: “Daar kunnen ze me niet voor straffen, want dat is geen Nederlands.” Schaapachtig gelach van sportjournalisten. Niemand stelde een kritische vraag. - Hoezo, geen Nederlands? Hij zei het, en iedereen begreep wat er bedoeld werd. Persoonlijk vind ik dat een woord bestaat als iemand ervan houdt. (En ik vind ‘oetlul’ een prachtwoord.) Een paar uur later werden in het sportjournaal twee woordenboeken van Van Dale getoond: het woord staat erin, dus het bestaat. Ook dat is nonsens. Is een recept pas een recept als het in kookboeken staat? Maar toen kwam het ergste. Uit Van Dale zou men mogen afleiden dat het woord in 1997 ‘sufferd’ betekende en in 2005 ‘klootzak’. Dus

de scheidsrechter had gelijk. Maar niemand vroeg of Van Dale gelijk heeft. Bij een lastige beslissing kijkt een scheidsrechter toch ook naar een lijnrechter? Kijk eens op internet. Daar wordt ‘oetlul’ ook gebruikt wanneer je een ander wel wilt uitschelden, maar het eigenlijk niet mag. Daarom houd ik ook van dit ietwat oubollige woordje. Waarom zou ‘oetlul’ in 2010 niet deze kleur hebben? En dan nog dit. Advocaat zou veel meer effect hebben gehad wanneer hij zijn emoties had onderdrukt met de woorden: “Meneer de scheidsrechter, buiten dit veld zou ik u een oetlul noemen.” Dan was de rode kaart aarzelend teruggetrokken. Taalverruwing? Ach, laten we de taal af en toe eens opschuren, maar laten we het wel tactisch doen, en ... met kennis van taal. ☒

Jan Renkema, hoogleraar tekstkwaliteit

PS Een vrouwelijk familielid van begin dertig, gepromoveerd in de natuurwetenschappen: “O, ik vind dat zo kuttetekut.” Ze ziet mijn wenkbrauwen omhoog gaan. “Maar oom, met ‘kut’ bedoel ik gewoon Kwalitatief Uitermate Teleurstellend.” Noemt u zo’n speelse afstand tussen teken en betekenis ook communicatief uitermate ludiek?